

ODBOR ZA NAOBRAZBU I KULTURNU DJELATNOST (CECA) PRI MEĐUNARODNOM MUZEJSKOM SAVJETU (ICOM)

Nicole Gesché-Koning
 Université libre de Bruxelles
 predsjednica ICOM/CECA

Odbor za naobrazbu i kulturnu djelatnost (CECA) jedan je od prvih odbora Međunarodnog savjeta muzeja (ICOM), nevladine organizacije koja okuplja muzealce. Sa sjedištem u UNESCO-voj palači u Parizu,

ICOM-ovo članstvo uključuje nacionalne i međunarodne odbore u čitavom svijetu. CECA je sa svojih više od 1000 članova iz sedamdesetak zemalja jedan od najvažnijih odbora. Članovi su predstavnici iz različitih grana muzejske djelatnosti¹: muzejski pedagozi, predavači, kustosi, tumači koje zanima naobrazba/ komunikacija/ posredovanje i kulturna djelatnost. Godine 1995. ICOM je započeo objavljivanjem nove serije publikacija, Study Series (Studijske serije), predstavljajući u njoj različite nacionalne odbore. Prvi je broj bio posvećen Konzervatorskom odboru. Godinu dana poslije uslijedio je drugi broj koji je izdao naš Odbor CECA-e. kao što sam navela u uvodniku, nije slučajno što ta tema slijedi nakon broja posvećenog zaštiti i restauraciji. Zadatak muzeja zacijelo jest u tome da očuva zbirke, ali muzej također treba posjetiteljima prenositi poruke koje odašilju izloženi predmeti.²

Glavni zadaci CECA-e jesu:

- razmjena podataka i zamisli glede muzejske naobrazbe i kulturne djelatnosti na međunarodnoj razini
- osiguravanje da muzejska naobrazba bude sastavni dio ICOM-ove djelatnosti, odluka i programa
- zagovaranje muzejske naobrazbe i komunikacija u cijelom svijetu
- promicanje visokih profesionalnih standarda na polju muzejske naobrazbe

CECA-om upravlja odbor koji se bira na pet godina. Kako bi CECA bila zastupljena u svim krajevima svijeta ona uključuje područne koordinate. Odbor održava godišnje skupštine o aktualnim temama. S mnogih od njih objavljeni su zapisnici.³ CECA komunicira sa svojim članovima putem godišnjeg (katkad šestomjesečnog) biltena u kojem su sadržani kratki prikazi novih tema u muzejskoj pedagogiji, izvješća o skupštinama i područnim projektima te sve obavijesti koje bi mogle biti zanimljive struci. CECA također pokušava izdavati godišnji časopis ICOM Education (što je katkad otežano zbog nedostatka

izvora), u kojem prati glavne teme godišnjih skupština, a priloge pišu muzejski stručnjaci. Posljednji, šesnaesti, broj bavi se muzejima i zajednicama u različitim dijelovima svijeta (Brazil, Kanada, Hrvatska, Indija, Slovačka, Španjolska, Velika Britanija, da spomenemo samo neke.⁴

Za ove tri godine (1995.-1998.) odbor je odredio neke glavne zadatke kao što su reorganizacija radnih tijela za čiju se koordinaciju brinu različiti članovi upravnog odbora, i koje služe kao mreža razmjene podataka o sljedećim temama: stručno osposobljavanje, muzeji i invalidi, izdanja koja se odnose na muzejsku pedagogiju, muzeji za djecu, pedagoški izazovi u muzejima moderne i suvremene umjetnosti, procjene i proučavanje posjetitelja, interdisciplinarnost. Također se nadamo da ćemo uskoro objaviti međunarodni priručnik o muzejskoj pedagogiji s prilogima mnogih muzejskih pedagoga. (Urednici su Gramah Carter i N. Gesché-Koning).⁵ Kako bi se što više muzejskih pedagoga privoljelo na suradnju o istoj temi tijekom dužeg vremenskog razdoblja, Europskoj komisiji – X. općoj upravi (Directorate General X), poslana je zamolba za međunarodni projekt nazvan “Svi putovi vode u Rim”. Ovom projektu, kojim se poziva sve mlade posjetitelje muzeja da istraže zajedničke putove koji su nas doveli do kulturnog identiteta, Europska je komisija dodijelila subvenciju za razdoblje od 1996. do 1998. godine. Projekt je dobio jednu od šest nagrada Dana europske baštine. U Francuskoj, Španjolskoj, Velikoj Britaniji i Belgiji održani su različiti znanstveni skupovi. U zemljama suradnicama postavljene su izložbe i organizirani susreti mladih. Mnoge se zemlje raduju velikom završnom susretu otprilike petstotinjak mladih, koji se treba održati u Rimu (od 29. svibnja do 1. lipnja 1998.), i već su najavile svoje sudjelovanje. Raznolikost projekata koji će tada biti predstavljeni doista obećava. Aktivnosti koje su predložene svim sudionicima planirala je CECA u suradnji s ICCROM-om (International Centre for the Study and Preservation of our Cultural Heritage - Međunarodni centar za proučavanje i zaštitu naše kulturne baštine), Centro europeo dell' educazione (Europski centar za naobrazbu) i Museo nazionale di Castel Sant' Angelo (Nacionalni muzej utvrde Sant' Angelo).

Ma kojim putem krene, kakav god bio njezin razvojni put, muzejsku se pedagogiju može sažeti u tri osnovne riječi: “razumjeti, voljeti i služiti”⁶ našim posjetiteljima kako bismo “za budućnost oblikovali muzejskoga posjetitelja koji će moći razgovarati i komunicirati s djelima u muzejima i izvan njih s društvom”.⁷

Nemojmo nikad zaboraviti da iza svakog muzejskog predmeta stoji ljudsko biće sa svojim životom, povijesću i pričom. Općenito, taj čovjek pripada prošlosti. Danas su preostali tek

predmeti njegova prošlog života a mi – muzejski posrednici – trebamo ih pažljivo analizirati kako bismo shvatili veličanstveno bogatstvo poruka koje ti predmeti mogu sadržavati. Pa ipak, svaka naša interpretacija djelomice je subjektivna. I mi smo ljudi koji žive u određenom vremenu sa svojim načinom razmišljanja i filozofijom, a našu publiku čine brojne osobe s najrazličitijim društvenim i kulturnim profilom. Trebamo paziti da uvijek zapamtimo kako posjetitelja moramo prihvatiti na njegovoj razini, a ne na onoj za koju mislimo da bi trebao biti kad ulazi u muzej.

Muzejska edukacija nije više ograničena na puko vodstvo za škole ili dječju radionicu smještenu u nekom zabitnom kutku muzeja. Edukacijski programi često izlaze izvan muzejskih zidova. U vizualnom i računalnom dobu, muzejski pedagozi trebaju ostati kritični i svjesni svoje uloge. Ipak, također bi ih trebalo uvjeriti da nikakav medij ili nova tehnologija nikada neće moći zamijeniti muzej i ono što ga čini posebnim, naime to što je muzej mjesto gdje dolazimo u izravan dodir s predmetom, mjesto gdje se sanja, odmara i uživa.

Bilješke:

- 1 Vidi N. Gesché-Koning, CECA Survey, u: ICOM, Education, str. 15.
- 2 ICOM Study Series, Committee for Education and Cultural Action, Paris, 1996, str. 32 i dalje
- 3 Od zapisnika koji su objavljeni, a njihove su teme još uvijek zanimljive, spomenimo Establishing, Maintaining and Developing Museum Educational Services ("Osnivanje, održavanje i razvijanje muzejskih edukacijskih službi"), zapisnik sa skupštine CECA-e u Nafplionu i Ateni (9.-16. listopada 1988.), Atena 1991. The Museum and the Needs of people ("Muzej i ljudske potrebe"), zapisnik sa skupštine CECA-e u Jeruzalemu 1991., Haifa 1992. Museums, Education and the Natural, Social and Cultural heritage ("Muzeji, naobrazba i prirodna, društvena i kulturna baština"), zapisnik sa skupštine CECA-e u Cuenci, Ekvador, 23.-28. listopada 1994, Cuenca 1996. Museum and Communities ("Muzej i zajednice"), zapisnik sa skupštine CECA-e u Stavangeru 1995., Oslo 1996. New strategies for communication in museums ("Novi pristupi komunikacijama u muzejima"), zapisnik sa skupštine CECA-e u Beču 1996., Beč 1997.
- 4 Posljednji brojevi sadrže sljedeće teme:
 - 12/13 (1991.) Museum education and research / Education muséale et recherche ("Muzejska naobrazba i istraživanja"), urednik Udo Liebelt
 - 14 (1993.) Towards 2000 / Vers l'an 2000 ("Prema dvijestucitoj godini")
 - 15 (1995) International cooperation and collaboration (Cooperation et collaboration internationales ("Medunarodna suradnja i zajednički rad"))
 - 16 (1997) Muzeji i zajednice / Musées et communautés / Museos y comunidades (urednica brojeva 14 do 16 Nicole Gesché-Koning)
- 5 International Handbook of Museum Education. Radni sinopsis AIMS
 1. utemeljiti široke stručne smjernice za djelatnosti muzejske edukacije
 2. proučiti trenutačno stanje muzejske edukacije
 3. iznijeti primjere dobre muzejske prakse
 4. dati naputke onima koji žele utemeljiti ili razviti djelatnosti muzejske edukacije
 5. pogled u budućnost

SADRŽAJ

Predgovor

Uvod

Odjeljak A. NAOBRAZBA I MUZEJI

1. poglavlje Opće obrazovne djelatnosti muzeja

Ovo će se poglavlje usredotočiti na obrazovne djelatnosti muzeja širom svijeta, i smjestit će naobrazbu unutar konteksta nabave, zaštite, istraživanja i interpretacije. Pružit će kratak pregled raspona interpretacijskih i drugih tehnika koje dopuštaju muzeju da se rastereti svojih obrazovnih odgovornosti.

(Trebalo bi se raditi o dvostrukom prikazu – jednom iz zemlje u kojoj je služba dobro razvijena, i drugom iz zemlje u razvoju, budući da je uloga muzejske edukacije u oba slučaja prilično različita.)

2. poglavlje Umjetnost rada s predmetima

U ovom će se poglavlju detaljno proučiti jedinstvena priroda muzejske edukacije, naime činjenicu da se ono temelji na originalnim predmetima. Razmotrit će se stupnjevi procesa učenja na predmetu.

3. poglavlje: Priroda muzejskih edukacijskih službi

U ovom će poglavlju biti razmotreni tradicionalni pogledi na muzejsku edukaciju, to jest muzejskog pedagoga koji radi sa školskom djecom, i usporedit će se i suprotstaviti tradicionalno gledište da muzejske edukacijske službe čine važan ljudski most između predmeta u muzejskoj zbirci i mnogobrojnih skupina unutar zajednice.

Odjeljak B: FORMALNA EDUKACIJA U MUZEJIMA

4. poglavlje: Djelatnosti u galerijama

- a. vodstva po galeriji
- b. razgovori u galeriji

5. poglavlje programi centara za djelatnost

- a. radionice / predavanja o pristupu
- b. aktivnosti koje se temelje na jeziku
- c. aktivnosti koje se temelje na umjetnosti i obrtu

6. poglavlje Aktivnosti temeljene na kazalištu

- a. izvodacke umjetnosti
- b. igranje uloga
- c. predavanja

7. poglavlje Muzejsko-edukacijske publikacije

- a. pojedinačni radni listovi
- b. radne bilježnice
- c. vodiči za djecu
- d. dječje knjige
- e. igre
- f. planovi i plakati
- g. bilješke za učitelje
- h. edukacijski paketi
- i. obiteljski paketi

8. poglavlje Drugi mediji

- a. uloga audio-vizualnih medija
- b. audio
- c. dijapozitivi i dijatrake
- d. film i video
- e. interaktivna elektronika
- f. modeli i replike
- g. muzejski dućan i edukacija

Odjeljak C: NEFORMALNA EDUKACIJA U MUZEJIMA

Cilj je ovoga odjeljka naglasiti da je muzejska edukacija djelatnost koja se bavi mnogo širom publikom nego što su to samo djeca u organiziranim školskim grupama.

9. poglavlje muzejski klubovi

10. poglavlje aktivnosti za vrijeme praznika

11. poglavlje izvedba

12. poglavlje programi za edukaciju odraslih

13. poglavlje muzejska edukacija i invalidi

14. poglavlje manjinske grupe

Odjeljak D: EDUKACIJSKE USLUGE IZVAN MUZEJA

Postoje mnoge prigode u kojima se muzejske edukacijske službe ne mogu zadržati unutar muzejske ustanove, nego moraju na razne izaći u susret zajednici.

15. poglavlje služba muzejske posudbe

16. poglavlje pokretni muzeji i edukacija

17. poglavlje terenski rad

18. poglavlje ostale djelatnosti izvan muzeja

Odjeljak E: RAZVOJ MUZEJSKE EDUKACIJE

Ako je jedan od ciljeva ovoga priručnika poticanje uvođenja i razvoja službi za muzejsku edukaciju, mora obuhvatiti dio koji daje osnovne smjernice onima koji imaju veliki entuzijizam, ali malo praktičnog iskustva. Čak i ondje gdje su razvijene službe za muzejsku edukaciju, trebali bismo iskoristiti priliku i priložiti smjernice o onome što smatramo poželjnim razvojem za budućnost. Poglavlja u ovom odjeljku žele pružiti potrebne savjete.

- 19. poglavlje Osnivanje službe
- 20. poglavlje Odabir i naobrazba osoblja
- 21. poglavlje Procjena
- 22. poglavlje Prostor za edukaciju
- 23. poglavlje Muzejska edukacija – rad s pedagogima
 - a. Naobrazba prije rada u službi
 - b. Naobrazba tijekom rada u službi
 - c. Dovodenje pedagoga iz drugih ustanova
 - d. Zajednički projekti

Odjeljak F: SIRA ULOGA MUZEJSKE EDUKACIJE

Područjima u kojima muzejska edukacija stoji na zdravim temeljima ovaj će odjeljak naglasiti stajalište da je rasipno ograničiti skupinu pedagoga i komunikatora isključivo na pružanje usluga djeci. Istražiti će mogućnosti muzejskih pedagoga da pruže značajan doprinos široj ulozi muzeja. Riječ je o njihovu sudjelovanju u stvaranju totalnog doživljaja za posjetitelje u samome muzeju.

- 24. poglavlje Muzejska edukacija i mreže
- 25. poglavlje Rad s dobrovoljcima
- 26. poglavlje Marketing muzejske edukacije i prikupljanje izvora

Odjeljak G: SVJETSKI MUZEJ

Ovdje ćemo razmotriti brz razvoj komunikacija, unutar država i međunarodnih – Internet. Ovo će biti područje razvoja u bliskoj budućnosti. Očite su prednosti u razmjernoj jednostavnosti kontakta i razmjene ideja između muzeja i muzejskih pedagoga u cijelome svijetu, zatim jače veze između studenata iz različitih zemalja i kultura te pristup stručnjacima iz drugih zemalja. Slabosti uključuju silnu količinu raspoloživih informacija i sve češće pozivanje na slika iz druge ruke umjesto na izvorni muzejski predmet.

Odjeljak H: INOVACIJE U MUZEJSKOJ EDUKACIJI

Ni jedna publikacija o muzejskoj edukaciji ne može se smatrati definitivnom. Svaku bi trebalo preraditi svakih pet godina da bi bila u skladu sa suvremenim razmišljanjima. Odjeljak o inovacijama u muzejskoj edukaciji trebao bi dati sukus suvremena razvoja i trebao bi biti podložan gotovo potpunoj preradi u sljedećim izdanjima. Zamisao je prikupiti inovacije u tom području iz cijeloga svijeta.

Odjeljak I: ZAKLJUČAK

Zaključni esej mogao bi biti ekstrapolacija trendova definiranih u glavnini teksta da bi se dao pregled mogućih drukčijih razvoja muzejske edukacije u zemljama članicama.

- 6 N. Gesché-Koning, La mission d'éducation du musée, u Proceedings of the encounter Musées, civilisation et développement, Aman, Jrdan, 1.-4. travnja 1994, str. 385-389.
- 7 Thérèse Destrée-Heymans, u: Vie des musées, 1976., str.

S engleskoga preveo Tomislav Pisk

GRADSKA JEZGRA TROGIRA – SVJETSKA BAŠTINA UNESCO-a

*Danka Radić
Muzej grada Trogira
Trogir*

eneralna konferencija Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu (UNESCO), sa sjedištem u Parizu, u koju je učlanjena većina članica Ujedinjenih naroda, usvojila je na svom XVII. zasjedanju

1972. godine Konvenciju o čuvanju svjetske kulturne i prirodne baštine. Konvencija vrijedi od 1976. godine, kad ju je potpisalo više od dvadeset zemalja. Razlozi za njezino donošenje jesu što su najznačajnija kulturna i prirodna dobra svijeta jedinstvena i nezamjenjiva, bez obzira na to kojoj zemlji pripadaju, a njihovo osiromašenje i propadanje predstavlja gubitak za cijelo čovječanstvo. UNESCO je osnovao i međuvladin Komitet svjetske baštine, koji po jedinstvenim i strogim kriterijima obavlja upis u Listu svjetske baštine. Molbe za uvrštenje u popis prima, proučava i potvrđuje, ili odbija, UNESCO-ov Komitet za svjetsku baštinu (u kojemu su stručnjaci iz 21 zemlje potpisnice Konvencije), i to na prijedlog država potpisnica, ali na osnovi strogih mjerila UNESCO-a i dokaza nacionalnih stručnih tijela. Na osnovi konvencije o zaštiti svjetske baštine, u općepriznati Popis svjetske baštine Organizacije Ujedinjenih naroda za prosvjetu, znanost i kulturu uvrštena su od 1976. do danas 523 kulturna i prirodna spomenika. Hrvatska je primljena u UNESCO u lipnju 1992. godine.

Grad Trogir prvi put se je kandidirao za dospijeće na Listu svjetske kulturne baštine prije desetak godina, kada su potrebitu dokumentaciju pripremali prof. dr. Ivo Babić i prof. dr. Tomislav Marasović, sadašnji predsjednik Hrvatskoga nacionalnog odbora ICOMOS-a, koji je kao hrvatski ekspert u 1997. godini nekoliko dana pratio prof. Urbana Cardellija, posebnog UNESCO-ova izaslanika za Trogir. U srpnju 1996. godine Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine u Splitu, na čelu s ravnateljem mr. Joškom Belamarićem, obnovila je zahtjev s novom opsežnom dokumentacijom o Trogiru, koja sadržava brojne podatke o gradu u cjelini, pojedinačnim spomenicima, a sve to popraćeno fotodokumentacijom i povijesnim izvorima koji nam svjedoče o jedinstvenoj kulturnoj i spomeničkoj vrijednosti grada.

Kao rezultat višegodišnjih napora trogirskih kulturnih djelatnika, Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine u Splitu, Vlade Republike Hrvatske, hrvatske veleposlanice pri UNESCO-u Vesne Girardi - Jurkić, te brojnih nacionalnih